

Ved nytår 1962

Kirkegårdsinspektør, cand. hort. Jørgen Jørgensen

I 1940 holdt kommunegartner, lektor G. N. Brandt på kunsthøgskolen et foredrag om „kirkegården“.

På daværende tidspunkt stod G. N. Brandt på sin fulde højde som havearkitekt med sin tilbundsgående indsigt i og forståelse af kirkegårdsproblemerne, æstetisk såvel som administrativt. Tiden som graver på Ordrup kirkegård var overstået og Mariebjerg kirkegård netop fuldført som anlæg, en ny epoke indenfor kirkegårdene var begyndt.

I sit foredrag kom G. N. Brandt ind på den almindelige administration af kirkegårde, hvor kirkegårdens ledelse er økonomisk interesseret i at passe og pleje gravstederne som små miniaturehaver med megen og skiftende beplantning, således at kirkegården kan opvise så stor en indtægtspost som muligt, nogle steder bl. a. på grund af kirkegårdsledningens aflønning, ligesom de samme hensyn uvægerlig måtte forhindre udgifter til gennemførelsen af et mere roligt og kultiveret helhedspræg af kirkegården.

Er vi kommet stort længere i dag?

Er man fra de bevilgende myndigheders side ikke stadig karrige med penge, når det gælder kirkegårde? Til næsten alt andet kan der bevilges penge; de fleste myndigheder er ikke uvillige, når det gælder penge til legepladser, parker eller friluftsansatte til idræt. Dette er altså i orden, men da kirkegården har en stor indtægtspost ved jordsalg, gravkastning, gravstedsanlæg og granpyntning m. m., så siger man sine steder fra administrationens side, at der må skaffes balance, og kan der ikke det, så kan der altid skaffes øgede indtægter gennem takstforhøjelser.

Men kirkegården er da andet end slet og ret en begravelsesplads; kirkegården er i virkeligheden byens kulturhistoriske samlingssted både for de døde og for de levende, og den er samtidigt det grønne område, hvor nutidens mennesker i disse forjagede og fortravlede tider kan søge hen for at meditere udenfor transistorradioernes støjbølger og oftest er fri for al motorlarm; det burde være en selvfølge, at der blev bevilget så mange penge på dens drift som nødvendigt, selvføl-

gelig under en tilstrækkelig ansvarsfuld ledelse.

Ser vi samtidig på anden måde på udviklingen fra 1940 til i dag, må vi erkende, at billedet totalt er ændret med den pludselige og kraftige vækst i ligbrændingen. Den er tydeligst i byer med eget krematorium, hvor udviklingen er gået fra store familiegravsteder over urnegravsteder til fællesurnegraven. Navnlig indenfor urnefællesgrave har udviklingen sprængt alle tidligere foretagne beregninger, — så eksplosionsagtigt er omslaget sket. Så er det et spørgsmål, om det for tiden ikke er et modelune eller kun økonomiske betragtninger, der gør sig gældende, fremfor et virkeligt gennemtænkt og velovervejet ønske, der har ført til den store fremgang for fællesurnegrave. Jeg vil mene, det er de to første faktorer, der vejer mest i vægtskålen; det ses bl. a. af, at pladsen altid er belagt med store mængder af friske blomster og på de mange besøg ved fællesgravene. Det er tydeligt, at mange af de mennesker, der har valgt fællesurnegraven til deres nærmeste, ikke i forvejen har overvejet tilstrækkeligt nøje, hvad de indlader sig på, og først når asken er nedsat opdager de, hvor stærkt de i virkeligheden savner en selvstændig gravplads.

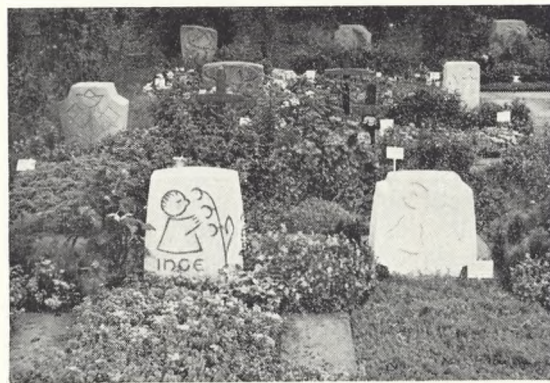
Medens vi er ved fællesurnegraven: hvorfor er dens monumenter som regel uden kristne symboler? De første, der ønskede deres aske gravsat på denne måde, har måske ikke været medlemmer af folkekirken, og på denne måde har de ønsket at demonstrere deres indstilling; men i dag, hvor så mange søger denne anbringelsesform, burde man ikke fratage fællesgravene et kristent islæt. Der anbringes fællesmonumenter, smukke monumenter, men ganske uden relation til, at det er en kristen begravelsesplads; monumenter der er så anonyme overfor kirkegårdens tanke og idé, at de havde gjort meget bedre fyldest andre steder.

På samme måde som med urnefællesgravene er det gået på de kirkegårde, der har indført kistefællesgrave; det har vist sig, at den jord, man havde disponeret over, slet ikke slog til, så nye arealer måtte tages i brug, hvorved yderligere arealer beregnet til alm. familiegravsteder bliver disponible.

Det vil altså sige, at med den udvikling, som er i gang og som giver tiltagende

jordreserve, der på grund af ligbrænding og askens anbringelse i fællesgrave vil stige betydeligt mere end beregnet, vil der navnlig på de store byers kirkegårde opstå et arealoverskud, som så igen kan føre til, at der på ældre kirkegårde med ret stor belægningsprocent bliver mulighed for den enkelte kirkegårdsleder til at skabe grønne områder i forbindelse med gravstedsarealerne og derved give kirkegården et bedre helhedspræg.

Det viser sig således, at der gennem en tyveårig periode er skabt de muligheder, som G. N. Brandt savnede, og derfor vil det fremover sikkert ikke blive det økonomiske (indtægter på gravsteder m. m.), der kommer til at bestemme kirkegårdens karakter.

122—24.
Motiver fra
Bundesgartenchau
i Stuttgart 1961.

Foto: Forf.

Betragtninger vedrørende gravstedsudstillingen i Stuttgart

Inspektør, cand. hort. A. Falmer-Nielsen

I tilslutning til den udmærkede artikel om gravstedsudstillingen i Stuttgart i sommeren 1961 (VK. s. 92—93) kan jeg ikke undlade at fremkomme med yderligere nogle billedeksempler på den faglige interesse og indsigt, hvormed man her har arbejdet med problemerne.

På fig. 122 ses typer på helt nye former på gravmonumenter, der helt løsriver sig fra de kommercielt anvendte og med deres abstrakt afrundede former og kanter får det smukke stenmateriale til at virke på en helt ny og smuk måde — ganske i takt med tidens kunstneriske indstilling. Man kan ikke lade være med at synes, at her måtte vor hjemlige stenindustri kunne hente nye impulser til en formgivning af enkelte brugbare typer, der (til glæde for publikum og kirkegården) kunne mangfoldiggøres på et rimeligt prisniveau. En måde, man med held såvel for producenten som forbrugeren har praktiseret indenfor anden god brugskunst, — tænk blot på møbler, isenkramvarer, radio m. m.

Et andet billede, fig. 123, er taget med nærmest som et kuriosum; det viser monumenter til barnegrave i en helt „Kumbelsk“ fremstilling.

Endvidere var det interessant, at der vistes en tendens til ikke alene at benytte stenmateriel, men også at se hvor smukt de nye former inspirerede til udførelse i træ, jern og bronze (fig. 124). Disse forskellige ædle metaller klædte hinanden godt og gav en lethed over gravsteds-samlingen, samtidig med at hvert enkelt monument blev fremhævet og ikke virkede som en stereotyp opstilling.

Rent gartnerisk glædede man sig over, at alle gravene var dækket med græs eller andet grønt bunddække, der så tydeligt inspirerede folk til at undgå de sterile grusdækkede grave.